

Pósa Zoltán

Az erkölcsi nevelés még a tehetségek fölfedezésénél is fontosabb

Gondolatok Lukácsi Huba tanár úrról és a Latinovics Diákszínpad két évtizedéről

Karácsony közelgett, a Megváltó evilági születésnapja. Az adventi várakozás spirituális örömmel telített izgalmát felfokozta, mintegy beteljesítette tavaly, 2006 novemberének végnapjaiban egy bensőséges esemény. A Budai Ciszterci Szent Imre Gimnáziumban négyszáz-ötszáz felnőtt és gyerek ünnepelte a Latinovits Zoltán Diákszínpad fennállásának húszesztendősi évfordulóját. Az irodalmi, színházi, filmes performansz középpontjában egy csodálatos tanárember állt: Lukácsi Huba magyar-angol szakos pedagógus. A diákszínpad alapítója. A kívülálló számára lenyűgöző és meghatározó volt az a minden korlátot elsöprő tisztelet és szeretet, amellyel a tanár urat és feleségét, Lukácsi Hubánét, „Incit” egykori és jelenlegi diákjai körül vették. Páratlanul színvonalas műsorban, élő jelenetekkel, vetített képekkel idézték meg az addigi huszonegy, (azóta huszonötre szaporodott) színházi bemutatót a program szervezői, ma már a hazai színházi és a versmondás legendás alakjai, a versmondónak, színművészeknek, tanárnak egyaránt tüneményes Sudár Annamária, Schneider Zoltán, Balázs Mátyás, Lázár Csaba, Pónyai Györgyi és mások. A kiváló, Párizsban élő szemsebész, Papp Melitta azoknak a nevében nyilatkozott a színpadról, akik látszólag már eltávolodtak az irodalomtól és a színháztól is. Mondandójuk lényege úgy foglalható össze: Lukácsi tanár úr, a diákszínház és az iskola egész életre szóló erkölcsi muníciót adott. Megtanulták tőle-tőlük, hogy a feltétel nélküli keresztény hit és a művészet mindennél komolyabb segítséget ad a gondolkodó embernek a világ, a világegyetem lényegének fölismerésében. A színház és maga az iskola, a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium és elődje, a József Attila Gimnázium is önismeretre tanított, ugyanakkor megadta az Ariadné-fonalat is ahhoz, hogy eligazodhassanak a nem egyszer gonosz, máskor fortélyosnak tűnő, iskolán túli világ labirintusában. A műsorvezető, az ismert televíziós személyiség, Süveges Gergő is azzal zárta az emlékező műsort, mint a legtöbb diák: tanár úr, köszönjük.

Az emlékező színházi performansz nézői számára is nyilvánvaló, hogy a Latinovits Zoltán Diákszínpad két évtizede elválaszthatatlan Lukácsi Huba személyiségétől. Ő azokhoz a pedagógusokhoz tartozik, akiknél a klasszikus, veretes „tanár úr” megszólítás tiszta, töretlen fénye abszolút valódi. Eszünkbe jut róla Kosztolányi Dezső gyönyörű *Tanár az én apám* című költeménye, s mindennek előtt annak záró sora: „*Az én édesapám az embereknek apja, /s én az embereknek testvére vagyok*”.

Lukácsi Huba a klasszikus sokoldalúság, a reneszánsz több műfajúság megtestesüléseként, mint kiváló népdalénekes is közismert. Amikor a közszolgálati televízióból és a rádióból még nem volt számúzza a magyar népdal és egyáltalán az autentikus magyar, angol, kelta, francia, olasz, görög, amerikai népzene, néha még a tévében is fölcsendült az a bizonyos jellegzetes, erőteljes, ám kifinomult Lukácsi-tenor. A rádióban gyakrabban hallottuk őt, az elsorolt népek zenéjének kincsestárából bőségesen merített, és ahol tudja, tovább is adja az általa összegyűjtött kincseket. Mostanában elsősorban a Polgárok Házában tartott önálló esteken vagy költők műsoraiban, illetve író-olvasó találkozókon. Keresztény katolikus elkötelezettségét akkor sem tagadta, amikor az államszocialista diktatúrában emiatt az embert még nyíltan üldözték, háttérbe szorították. Nyílt titoknak számított, hogy Antal Lukács néven írt és fordított, többek között egy Szent Ferencről szóló művet. Időközben napvilágot látott számos fordítása, többek között Chesterton vallásos esszéinek, T. S. Eliot tanulmánygyűjteményének, Samuel Becket *Godot-ra várva* című drámájának a Térszínház számára készített újrafordítása fűződik a nevéhez.

Nem véletlen, hogy részletesebben szólunk Lukácsi Hubának a társművészetekhez fűződő bensőséges viszonyáról is. Ahhoz, hogy valaki húsz éven keresztül működtessen egy állandó iskolai szintársulatot, amelynek aktív szereplői, munkatársai az oktatási intézmény egykori, visszajáró diákjai, karizmatikus személyiség szükségeltetik. Ehhez hasonló félamatőr-félprofi diákszínházak lengyel főiskolai, egyetemi campusokban működtek a pártállami években. Az amatőr, alternatív színházi mozgalom a hatvanas, kora hetvenes években Magyarországon megélt egy viszonylag virágzó korszakot. Profi szintű, újító színházi produkciókat varázsolt a Szegedi JATE színpadára Paál István, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem FŐNIX színpadára először Bucz Hunor, a jelenlegi Térszínház apostoli alakja, majd Balogh Tamás, Pinczés István, Szilassy Zoltán, a budapesti Egyetemi Színpadra Kátóna Imre, Csernák Árpád. A diktatúra a hetvenes évek közepén először burkolt, majd nyílt erőszakot alkalmazva verte szét ezeket a műhelyeket. E sorok írója erről a korszakról írta meg *Ama török* című regényét, ami tíz éves dobozolás után 1985-ben jelenhetett meg a Magvető Kiadó gondozásában. Ezért érezte velem együtt mindenki emberfölötti teljesítménynek Lukácsi Huba bravúráját, aki egy tíz évre megszakított folytonosságot volt képes újjáéleszteni 1986-ban, még a „jóskás” korszakban. A hatvanas-hetvenes években még a kísérletezés pumpált friss vért az egyre inkább betokosodott, eltohonyásodott színházi életbe, amelyet az úgynevezett profi teátrumok jelentős része – tisztelet a kivételeknek – képviselt. Ám 1986-ra fordult a kocka. Az öncélú, kiürült, szegényszínházias manírokból kimerülő unalmas és dehumanizáló színházi kísérletezések divatja még egyhangúbbá tette a színházi életet, mint az akadémista korszak otthonosan rutinos, de még emberarcú produkciói. Lukácsi Huba ráébredt: az iskolai színjátszás megújulásának útja a visszatérés a klasszikus értékekhez.

A tanár úr a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem elvégzése után Szolnokon, a Tiszaparti Gimnáziumban lépett először a katedrára, s már ott próbálkozott a diákszínház megújításával. Hamar elüldözték, mint felforgatót. Budapesten, öt éves szakközépiskolai intermezzo után került a József Attila Gimnáziumba, amelynek igazgatója és a tanári kar is arra törekedett, hogy hó alatt őrzött mag gyanánt, amennyire lehetséges, éltesse a ciszterci hagyományokat is. Laci bácsi, az akkori liftes is emlékezett arra, hogy Latinovits Zoltán, a színészkirály 1949-ben a Budai Szent Imre Ciszterci Gimnázium diákjaként lépett először a pódiumra. Lukácsi Huba megtalálta önmagát, lubickolt a szocializmusban megőrzött, firenzei reneszánsz szellemiséget megvalósító gimnázium zárt térre szabott szabadságában. Először csak alkalmanként rendezett darabokat középiskolás diákok részvételével.

Arra már senki nem emlékszik pontosan, hogy az 1986-ban már elkezdett, 1987-ben pedig kirobbanó színpadi sikert aratott *Liliomfi*, Szigligeti Ede darabjának sikere indította útjára az iskolai színpad diadalútját, vagy már a darab megrendezésekor, tudatosan készült arra a Lukácsi-csapat, hogy állandó társulattá kovácsolódna. Talán együtt érvényes mindkét magyarázat. Tény, hogy Lukácsi Hubát kifejezetten nyomasztotta a tudat, hogy Magyarországon megszakadt egy élő hagyomány. A *Liliomfi* frenetikus sodra, a diákok lelkesedése és Lukácsi Huba karizmatikus személyisége szülte a még merészebb ötletet: Shakespeare *Rómeó és Júliá*jának színpadra állítását. Lukácsi Huba kiválóan ért ahhoz, hogy a diákok alkatának megfelelő szerepeket találjon. Tisztában van azzal, hogy a fogékony, kultúra-érzékeny diákok a siker maximálisan terhelhetővé teszi a szó szellemi értelmében. Főszereplői közül sokan váltak profivá, mint Schneider Zoltán, vagy az alternatív színjátszás és előadóművészet olyan kiemelkedő alakjává, mint Sudár Annamária. A tartós létezéshez állandósulnia kellett a társulatnak. A *Rómeó és Júlia* diadalévében az első alkalmi diáktársulat tagjai leérettségiztek. Olyannyira sajnálták, hogy el kell menniük az iskolából és ott kell hagyniuk a csodálatos, a remek iskolai színpadot, hogy Lukácsi Hubának nem volt szíve elengedni őket. Tulajdonképpen a nemes, a tanári humanizmus, a diákok iránt érzett családias szeretet szülte az ötletet: alapítsanak a két világháború között működő nagy magyar iskolavárosok, egyetemi campusok, a korabeli lengyel, angol diákszínházak mintájára állandó társulatot, amelynek törzstagjai már végzett

öregdiákok. A frissítést pedig az iskola mindenkori, aktív tanulói szolgáltatják. Az először csak ábrándos óhajnak, romantikus álomnak tűnő terv megvalósult. Nyilvánvalóan működik a fluktuáció, a leválás, az elszakadás is, ami olykor egy-egy darab teljes újra próbálására, újrendezésére készíti Lukácsi Hubát és a csapatot, de szinte a távozókkal egy ütemben bukkannak föl új és új tehetségek. És a társulat magnetikus, varázslatos központja mind a mai napig jelen van. A hazajáró lelkek és a jelenlegi diákok éltetik a színpadot, amely 1992-ben, 5 esztendővel azelőtt, hogy a gimnáziumot visszakapta a ciszterci rend, a művész édesanyjának és élő testvéreinek engedélyével fölvette a Latinovits Zoltán Diákszínpad nevet.

Lukácsi Hubával nem egyszer beszélgettünk arról, hogy vajon mi is a csoda titka? Egy nagyszerű tanár vezetésére néhány zseniális profi és számos amatőr részvételével, diákokkal folyamatosan frissített társulat hogyan képes eljátszani a magyar és a világirodalom legszebb darabjait hagyományos, klasszikus színpadi felfogásban, igazi, hagyományos, korhű színházi jelmezekbe öltözve. Nyilvánvaló, hogy a karizmatikus rendező-tanár, Lukácsi Huba hatására a diákokat is megszállja a klasszikusokból áradó varázslat. A mű megfoghatatlan aurájának bűvkörébe kerülnek. A tanár úr vallja, hogy színpad sikere a negativizmusra, a minimalizmusra, a szellemi tunyaságra nevelő korszellem, a trendi ostobaság legyőzhetőségének élő bizonyítéka. Meg kellett értetni a diákokkal, hogy Szigligeti Ede *Liliomfija* nem csak egy remek vígjáték, hanem megidézi a magyar reformkori színjátszás ébredésének hőskori auráját is.

Rómeó és Júlia – az Isten képére teremtett ember legcsodálatosabb érzését, a tiszta szerelmet állítja piederstárra. Az 1889-es *Fösvény* kirobbanó sikerének titka sem más, mint az, hogy a diákszínészek átértékelték: ahogy a magasztos, úgy az alantas emberi tulajdonságok ábrázolásából is zseniális mű születhet, csak „egy Moliére kell hozzá és egy jó társulat”. A rendszerváltozás ethosza és bizakodása is kellett ahhoz, hogy Lukácsi Huba akkora fába vágja a fejszéjét, hogy színpadra vigye a francia klasszicizmus remekművét, a sokak szerint játszhatatlan Corneille-drámát, a *Cidet*. A Corneille-darab annak a példázata, hogy az embernek igenis létezik egy transzcendentális értékvilága, amely fontosabb az anyaginál. Sudár Annamária, Schneider Zoltán, Balázs Mátyás, Lázár Csaba, Majzik Péter, Pónyai Györgyi, Kernács Péter és a többiek Lukácsi Huba vezetésével megvalósították azt, amit a hazai, egyre inkább kis, biztos teljesítményekre, farmernadrágos, tornacipős aktualizálások idegesítően egyforma sorozatára szakosodó színházaink lehetetlennek hittek. Egy esztendővel később, Schneider Zoltán rendezésében, színpadra került Petőfi Sándor *A helység kalapácsa* című csodálatos eposzparódiája, az elpusztíthatatlan népi erő demonstrálásaként. A felújított *Liliomfi* 1991-es sikerét követte Shakespeare *Vízkeresztje*, egy vérbő, lenyűgöző szerelmi dráma és reneszánsz komédia, amely példázta, hogy az élet fennkölt és profán tartományai mind-mind az isteni teljesség szerves, egymástól elválaszthatatlan részei. És a francia klasszicizmus és a transzcendencia újabb, lenyűgöző diadala Racine *Phaedra* című drámájának 1993-as megrendezése, amely az Egyetemi Színpad közönségét is meghódította.

A teljesség kedvéért soroljuk el a bemutatókat: még 1993-ban színpadra kerül Goldoni *A legyező* című darabja tanítványok, Majzik Péter és Kernács Péter rendezésében. 1994: a felújított *Liliomfi*, 1995: egy másik Goldoni-darab, *A kávéház*. És egy újabb, emberi gyöngeséget pellengérré állító remekmű, Majzik Péter rendezésében Moliére-től: a *Kényeskedők*. 1996-97 hozta a magyar-székely csoda, a transzcendens mese-költő, Tamási Áron darabjának, az *Énekes madárnak* a sikerét az anyaországban és Erdélyországban is. Ugyanebben az évben következett Ben Jonsonnak, Shakespeare állítólagos vetélytársának grandiózusan erőteljes, angelusi és sátáni darabja, a *Volpone*, Majzik Péter rendezésében. 1998-ban újabb műfaji szélesedés következett be egy misztériumjáték, a *Pilátus halála* által, amelyet Horváth Benigna és Újvári Bálint rendezett. A társulat ugyanebben az évben Lope de Vega *A furfangos menyasszonyát* is bemutatta. Az önmagában sem mindennapi horizontból kiemelkedik Tamási Áron másik népi transzcendens remeklése, a *Vitéz lélek* című magyarságtudat-ébresztő darab. 2001: *A furfangos menyasszony* felújítása valamint Goldonitól a *Két úr szolgája* (rendezte Nagy Judit.) A

kisdiákok, az algimnazisták részvételével született meg 2002-ben az *Alföldi Betlehemes*, a nagy csapat színpadra vitte Molière *Tudós nőkjét*. És egy egészen elképesztő vállalkozás: a harmadik nagy francia klasszicista színdarab, Corneille *Cinna* című klasszikus óriásának hazai ősbemutatója. 2003 – Molnár Ferenc: *Ibolya*. És két abszolút új szereposztásra hangolt teljes felújítás: 2003 – Goldoni: *A kávéház*, 2004 – Shakespeare: *Vízkereszt*. A legújabb, a tavalyi-idei premier, Goldoni: *A hazug* című, emberi gyöngeségeket bemutató nagyszerű darabja híven illeszkedik a gyarlóságokat föltáró sorozatba. Egészen újszerűnek számított a Latinovits Zoltán Diákszínpad történetében Thornton Wilder *A mi kis városunk* című „modern” művének színre álmodása 2005-ban. Ez az új kor kicsinyességét danse-macabre, haláltánc-szerűen bemutató mű bizonyítja, hogy a szervesen egymásra épülő hagyományok és az iskolázottság, valamint a lelkesedés csodát tesz, újra és újra csodát tesz.

A Latinovits Diákszínpad ságá-jának látszólag a végére értünk, de az éposz ma is játszódik, igazán nyáron sem szünetel, nem egyszer erdélyi körutakba torkoll, s szeptemberenként újra és újra kezdődik. Lukácsi Huba tanár úr csodálatos színpada, mint mindem amatőr lelkesedéssel, de profi szakértelemmel irányított társulat, több missziót is vállal. Nagyon lényeges a táltumok felkutatása is, de talán még a tehetségfelfedezésnél, a tehetséggondozásnál is fontosabb az erkölcsi, valamint az esztétikai érzékenységre nevelés, amit ez a nagyszerű diákszínpad megvalósít. Bizonyítja a diákoknak: érdemes tanulni. Érdemes a hit, a szeretet, a szellem, a lélek dolgaival, Isten dolgaival, a haza dolgaival foglalkozni. Létezik itt és most, Budapesten, sokak szerint a hitelenség, a nemzetietlenség, a „kaly juga”, a vaskor egyik fellegvárában egy nagyszerű középiskola: a Ciszterci Szent Imre Gimnázium. Annak létezik egy elhivatott tanár-rendezője, Lukácsi Huba, aki olyan sorozatot mutatott be rendezőként, amelyre a legnagyobb profi rendezők is büszkék lehetnének. Vannak remek örökdiákok s vannak remek, elhivatott, keresztény tanárok és kiváló, szeretni való diákok. E nagyszerű iskola és eme nagyszerű emberek együtt bizonyítják, hogy igenis létezik a mai kocsmán túllépő, szellemi Magyarország. És hogy igenis a mai, anyagi világban is érdemes e világon élni és a szellemi önmegvalósításért küzdeni. Csak így érdemes.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.win2pdf.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.
This page will not be added after purchasing Win2PDF.